

CUMHURİYET'İN 60. YILINDA TÜBİTAK 20 YAŞINDA

Çağımızda, toplumların mutluluk ve refahlarının, hatta bağımsızlıklarının, bilimin ışığında sürdürülen araştırma ve geliştirme çalışmalarının teknoloji alanına aktarılmasına bağlı olduğu tartışmasız kabullenilen bir gerçektir. TÜBİTAK, büyük önderimiz Ata'mızın "çağdaş medeniyet düzeyinin üzerine çıkma" hedefi amaçlanan ülkemizde, bu gerçeğin bilinciyle, 20 yıl önce 24 Temmuz 1963'te kuruluş kanununun yürürlüğe girmesiyle, çalışmalarına başladı.

Yurdumuzdaki bilimsel ve teknolojik ortamın gelişmesini sağlamak, bu ortamı teşvik etmek, ülke sorunlarına teknolojik çözümler getirecek araştırma enstitüleri kurmak, genç bilim adamlarının yetişmelerinde yardımcı olmak amacıyla kurulan TÜBİTAK'ın ilgi alanlarını, tarım ve ormancılık, tıp, veteriner ve hayvancılık, mühendislik, kimya, fizik, matematik, biyoloji, zooloji, botanik, jeoloji, çevrebilim gibi temel ve uygulamalı bilim dalları oluşturur.

Amaçlarına yönelik bir örgütlenmeye sahip olan TÜBİTAK'ın karar organı Bilim Kurulu'dur. 12 üyeden oluşan Bilim Kurulu, Kurum'un çalışma ilkelerini ve programını saptar, enstitüler ve araştırma grupları kurar, çalışmalarını düzenleyen yönetmelikler yapar, bütçe önerisini kabul eder, Genel Sekreter'i, araştırma grupları yürütme komiteleri sekreter ve üyelerini seçer.

Yılda en az iki kez toplanan ve kamu kuruluşları, meslek kuruluşları ile üniversitelerden Bilim Kurulu'nca seçilen üyelerden oluşan Danışma Kurulu, TÜBİTAK'ın çalışma ilkeleri hakkında önerilerde bulunur, çalışma raporu, bütçe ve çalışma programları ile ilgili görüşlerini bildirir.

TÜBİTAK Bilim Kurulu'nca alınan kararlar, Genel Sekreterlik tarafından uygulamaya aktarılır. Kurum'un yürütme organı olan Genel Sekreterlik, Genel Sekreter'e bağlı, Teknik ve İdari

Kuruluşunun 20. yılında kısa adı TÜBİTAK olan Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nu tüm çalışmalarıyla tanıtan bu yazıyı hazırlarken, çeşitli konularda bize yazan okuyucularımızın isteklerini de karşılamayı amaçladık. Öyle umuyoruz ki, okuyucularımız, TÜBİTAK'ın hizmetlerini aktaran bölümler içinde öğrenmek istedikleri yanıtları da bulacaklardır.

Yardımcılıklar ve bunlara bağlı birimlerden oluşur.

Kurum'un, ilgi alanlarına giren konularda, bilim adamları ve araştırmacıları desteklemeye, yönlendirmeye ve bu alanlardaki çalışmalara yardımcı olmaya yönelik hizmetleri Araştırma Grupları'nca yürütülür. TÜBİTAK bünyesinde bu amaçlarla çalışmalar yapan 7 araştırma grubunu şöyle sıralayabiliriz: Tarım ve Ormancılık Araştırma Grubu, Veterinerlik ve Hayvancılık Araştırma Grubu, Tıp Araştırma Grubu, Mühendislik Araştırma Grubu, Temel Bilimler Araştırma Grubu, Çevrebilimleri Araştırma Grubu ve Bilim Adamı Yetiştirme Grubu.

Yürütme Komiteleri ve Sekreterleri'nden oluşan araştırma grupları Bilim Kurulu'nca alınan kararlara uygun olarak, ülkemizdeki çeşitli kuruluşlarda yürütülen araştırma projelerini destekler, güdümlü projelerin yapılmasını sağlar, ilgi alanlarında bilimsel toplantılar düzenler ya da bu toplantıların düzenlenmesinde yardımcı olur. Araştırma Projelerini Destekleme Programı'nın amacı araştırmacıları özendirmek, desteklemek ve yönlendirmektir. Konuları araştırmacıların kendileri tarafından seçilen projelerin değerlendirilmesinde, bilimsel standartlara uygunluk, yöntem ve materyal yönünden amaca elverişlilik, kalkınma planlarında öngörülen hedeflere ulaşmadaki etkinlik gibi kıstaslar göz önünde bulundurulur. Kurum'un, kuruluşundan bu yana, 2000'in üzerinde araştırma projesi desteklenmiştir.

Araştırma gruplarınınca, proje destekleme programından farklı olarak yürütülen çalışmalarından biri de "Güdümlü Projeler"dir. Bu programın amacı, Kurum'ca belirlenecek konularda, kalkınma hedefleri doğrultusunda, yurt sorunları ile ilgili geniş kapsamlı araştırmaların yapılmasını ve sonuçlandırılmasını sağlamaktır.

TÜBİTAK Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüsü'nde bilgisayarla yapılan çalışmalardan bir görünüm.

Gruplar ayrıca, üniversitelerde diğer araştırma veya endüstri kuruluşlarında bilime, teknolojiye ve ülke ekonomisine katkı sağlayabilecek çalışmalar yürüten araştırma ekiplerini de "Desteklenen Ünite" adı altında destekler. Böylece, araştırma çalışmalarını yoğunlaştırmak, farklı disiplinlerden araştırmacıların birlikte projeler yürütmesini sağlamak ve bu arada araştırmacı eleman yetişmesine yardımcı olmak amaçlanır.

TÜBİTAK'ın temel ve uygulamalı bilim dallarında ileri düzeyde öğretim ve araştırma yapabilecek üstün yetenekli gençleri bulmayı, bunları özendirme ve bilim adamı olarak yetiştirmelerini sağlamak amacıyla hizmetleri, Bilim Adamı Yetiştirme Grubu (BAYG) tarafından yürütülür.

BAYG tarafından yapılan bu amaca yönelik çalışmaları şöyle sıralayabiliriz:

1 — Burs Programları;

- Ortaokulu derece ile bitirenler için burs programı.
- Lise burs programı.
- Üniversite lisans burs programı.
- İlik 1000 öğrenci burs programı.
- TÜBİTAK - Hüsamettin Tuğaç Vakfı Burs Programı.
- Anadolu Eğitim ve Sosyal Yardım Vakfı Burs Programı.
- Yüksek Lisans Burs Programı.
- Doktora Burs Programı.
- Yurtdışı doktora sonrası bilimsel araştırma burs programı.
- Yurtdışı bilimsel faaliyet burs programı.
- Yurtiçi bilimsel faaliyet burs programı.
- Burslar karşılıksız olup bursiyerin başarısına bağlı olarak sürdürülür.

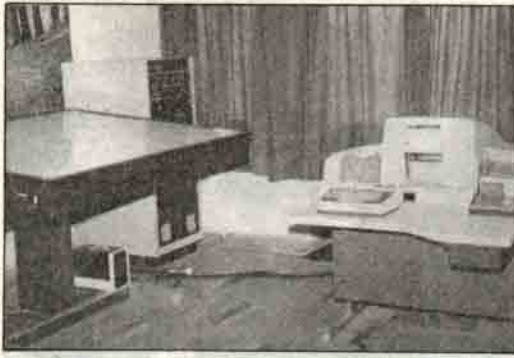
2 — Yarışma Programları :

- Ortaokullar arası matematik yarışması.
 - Liseler arası matematik, fizik ve kimya yarışması.
 - Lise öğrencileri proje yarışması.
 - Üniversite öğrencileri proje yarışması. Her yıl yapılan bu yarışmalarda dereceye giren öğrenciler ve öğretmenleri TÜBİTAK tarafından ödüllendirilmektedir.
- 3 — Yaz Okulu Programları :**
- Lise yaz okulu.
 - Matematik yüksek lisans yaz okulu.
 - Fizik yüksek lisans yaz okulu.
 - Kimya yüksek lisans yaz okulu.
 - Biyoloji yüksek lisans yaz okulu.

TÜBİTAK araştırma çalışmalarını, bünyesinde bulunan ve halen sayıları 4 olan araştırma enstitülerinde yürütür. Kurumun araştırma enstitülerinin en büyüğü ve en gelişmiş olanı, Gebze'de 8.000 hektar alan üzerinde kurulu (MBEAE) Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüsü'dür. Enstitü'nün Yöneylem Araştırması, Elektronik, Malzeme, Kimya, Gıda Teknolojisi ve Beslenme, Fizik, Matematik ve Enerji Sistemleri Araştırma Bölüm'lerinde, endüstriyel gelişmelerin gerektirdiği temel ve uygulamalı araştırmalar yapılır, kalkınma planları yönünde, araştırmaya gerektiren sorunlara çözümler aranır ve araştırmacı personel eğitilir. İlgili alanlarına giren konularında toplantılar düzenleyip, yayınlar yapan Enstitü'nün diğer önemli görevleri ise; araştırma sonuçlarını ve bulgularını endüstriye duyurmak, uygulama planları yapmak ve pilot tesisler kurmak, endüstriyel sorunların çözümünde danış-

Gebze'deki MBEAE Malzeme Araştırma Bölümü Laboratuvarlarından birinde araştırma çalışmalarından bir görünüm.

TÜBİTAK'ın Ankara'daki Yapı Araştırma Enstitüsü Laboratuvarlarından bir köşe.

manlık yapmak, özel alet ve cihazlar geliştirmek.

TÜBİTAK'ın yapı alanındaki araştırmaları Ankara'daki Yapı Araştırma Enstitüsü (YAE) tarafından gerçekleştirilir. Enstitü'nün ülkemiz gereksinimleri gözeticilerle yapı alanında araştırma sorunlarını ortaya koymak, çözümlenmek ve çözümlenmesine yardımcı olmak amacıyla yönelik çalışmaları, Çevre Sistemi, Yapım Planlama Sistemi, Yapım Uygulama Sistemi ve Strüktür Sistemi Araştırma Üniteleri'nce yürütülür. İlgili alanında toplantılar düzenleyen ve yayınlar yapan Enstitü ayrıca, yeni teknolojilerin ülke koşullarına uyarlanmasında yardımcı olur ve danışmanlık yapar.

TÜBİTAK'ın bir başka araştırma enstitüsü, (BAE) Balistik Araştırma Enstitüsü'dür. Bu enstitüde, endüstrinin teknolojik seviyesini yükseltmek, ürün kalitesini geliştirmek, çağdaş teknolojilerin edinilmesine yardımcı olmak ve danışmanlık yapmak amaçları doğrultusunda çalışmalar yürütülür.

Bu üç araştırma enstitüsünün yanı sıra, ülkemizin temel bilimler alanındaki gereksinimini karşılamak ve Gebze'deki MBEAE'de yapılan uygulamalı araştırmalara temel bilimler yönünden yardımcı olmak için TÜBİTAK bünyesinde Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü kurulmuştur. Halen kuruluş ve örgütlenme çalışmaları sürdürülen Enstitü'de matematik, fizik, kimya, biyoloji ve yerbilimleri dallarında çalışmalar yapılması kararlaştırılmıştır.

TÜBİTAK, araştırma yapmak, yaptırmak ve desteklemek çalışmalarının yanı sıra, temel ve uygulamalı bilim dalları, endüstri işletmeciliği ve enformasyon bilimi alanlarında, bilim adamları, araştırmacı ve sanayicilerin her türlü bilgi ve

belge gereksinimini karşılamayı amaçlayan hizmetler verir. Bu amaca yönelik olarak kurulan Türkiye Dokümantasyon Merkezi (TÜRDOK), yurtiçi ve yurtdışı kaynaklardan sağlanan bilgileri fotokopi ya da mikrofilm biçiminde istek sahiplerine iletir. Merkez ayrıca, bilgi duyurma amacıyla yayınlar yapar, farklı dillerde sağlanan belgelerin dilimize çevrilmesinde yardımcı olur.

TÜBİTAK'ın bir başka önemli hizmeti de Uygulayıcılarla İlişkiler Ünitesi (ULÜ) tarafından yürütülür. ULÜ, uygulayıcı kuruluşların sorunlarını saptayarak, bunların Kurumun araştırma enstitülerine, araştırma gruplarına ve desteklenen ünitelerine aktarmak yoluyla çözümlenmesine çalışır, bulunan çözümleri uygulayıcıya iletir ve böylece uygulayıcı kesimle, araştırmacı kesim arasındaki ilişkinin sağlanmasına ve gelişmesine yardımcı olur. Ünite çalışmalarında ekonomik değeri olan ürünlerin, yöntemlerin bulunması ve süreçlerin geliştirilmesi amaçlanır.

Araştırma alanında uluslararası kurum ve kişilerle de bağlantı kuran, işbirliği yapan, bunların çalışmalarını yakından izleyen, ortak projeler yürüten TÜBİTAK'ın bu görevleri ile ilgili sekreterlik hizmetleri, Uluslararası İlişkiler Ünitesi'nce yerine getirilir.

TÜBİTAK, ülkemizin araştırma potansiyelini belirlemek, ulusal bilim politikasının saptanmasına yardımcı olmak amacıyla ile araştırma kuruluşları, araştırmacılar, araştırma harcamaları ve benzeri konularda envanter çalışmaları ve araştırmalar yapar. Kurum'un bu çalışmaları da Bilim Politikası Ünitesi'nce gerçekleştirilir.

TÜBİTAK ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu bilim adamlarının temel ve uygulamalı bilim dallarındaki araştırma, çalışma ve hizmetlerini değerlendirmek, üstün yararlılıklarını belgelemek ve özendirmek amacıyla her yıl Bilim, Hizmet ve Teşvik ödülleri dağıtır.

Bütün bu çalışmalarının yanı sıra TÜBİTAK, ilgili alanına giren konularda yoğun bir yayın faaliyeti de sürdürür. TÜBİTAK'ın yayınlarından biri de bildiğiniz gibi dergimiz BİLİM ve TEKNİK'tir. Kurumun bir diğer süreli yayını ise orijinal ve önemli araştırmaları içeren DOĞA BİLİM DERGİSİ'dir.

Amaçları doğrultusundaki çalışmalarını tanıtmaya çalıştığımız TÜBİTAK; ülkesinin hizmetinde, daha mutlu, çağdaş bir TÜRKİYE yaratılması yolunda 20. kuruluş yılını kutlamanın kıvançını duyarak, inanç ve güvenle çalışmalarını sürdürmektedir.

Okuyucularımız, TÜBİTAK'ın ilgili duydukları çalışmaları ile ilgili daha ayrıntılı bilgileri her zaman olduğu gibi dergimize ya da Kurumumuza başvurarak edinebilirler.